

Župnija Mengeš,
Trdinov trg 9, 1234 Mengeš

Občina Mengeš,
Bogo Ropotar, župan
Slovenska cesta 30, 1234 Mengeš

zadeva: Lastništvo Marijinega znamenja, ki je v registru nepremične kulturne dediščine
evidentirano pod številko EŠD: 30189

številka. ŽM-20251202-1

Spoštovani,

S tem dopisom vas obveščamo, da je Župnija Mengeš opravila ponovno presojo zgodovinskega ozadja in okoliščin predaje Marijinega znamenja Občini Mengeš. Na podlagi te presoje župnija utemeljeno sklepa, da ji lastninska pravica nad spomenikom še vedno pripada, saj je bilo znamenje občini izročeno izključno z namenom ponovne postavitve na njegovi zgodovinski lokaciji na Glavnem trgu, od česar pa je občina kasneje odstopila. V nadaljevanju podajamo pregled zgodovinskih dejstev in poteka dogodkov, ki potrjujejo, da je Marijino znamenje še vedno last župnije. Obenem vas s tem dopisom tudi pozivamo k upoštevanju lastninske pravice in ustreznemu ravnanju s spomenikom.

Iz zgodovinskih virov¹ izhaja, da so Marijino znamenje na Glavnem trgu dne 16. avgusta 1858 postavili Mengšani. Stroške zanj v višini 400 goldinarjev naj bi poravnal tedanji menceški župnik, preostale stroške postavitve v višini 1500 goldinarjev pa je krila menceška srenjska blagajna. Po poročilu Janeza Trdine iz leta 1887 tedanjemu menceškemu kaplanu Antonu Koblarju naj bi največ sredstev za to znamenje prispeval Mihael Stare, Marijin kip pa naj bi kupil usnjak Andrej Danič.

Znamenje, ki je stalo do leta 1955 na Glavnem trgu, se je v stvarnopravnem smislu smatralo kot javno dobro.

Junija 1955 je povojna oblast, kljub nasprotovanju takratnega Zavoda za zaščito spomenikov v Ljubljani², odstranila znamenje z Glavnega trga iz »estetskih in prometnih ozirov,«³ brez namena ponovne postavitve ali ohranitve. Razstavljen spomenik je prevzela Župnija Mengeš,⁴ ki je 23. junija 1955 Marijin kip postavila v cerkev, kamnite dele spomenika pa so zložili na trato ob zvoniku. Maja 1956 je župnija pozlatila Marijin kip v cerkvi. Župnija si je v naslednjih letih v sodelovanju z Mengšani prizadevala za ponovno postavitve spomenika pred cerkvijo. Župnija je leta 1959 želela

¹ Mengeš in Trzin skozi čas, S. Stražar 1933, str. 244 / Zgodnja Danica 1858, 19

² Mengeš in Trzin skozi čas, S. Stražar 1933, str. 245

³ Dopis župnije Zavodu za zaščito spomenikov v Ljubljani 1955

⁴ Križi znamenja in kapelice v Mengšu, zgodovinski podatki, Jožef Jankovič 1968

znamenje postaviti po načrtih arhitekta Jožeta Plečnika, ki ga je umestil zahodno ob zvoniku, vendar za postavitev takrat ni dobila gradbenega dovoljenja. Gradbeno dovoljenje so dobili šele leta 1967, nov načrt pa je izdelal Plečnikov asistent arhitekt Anton Bitenc. Znamenje je pred cerkvijo stalo do leta 2022, ko ga je župnija predala občini z namenom restavracije in ponovne prestavitve na izvorno mesto na Glavnem trgu.

Z rušitvijo leta 1955 je spomenik izgubil status javnega dobra. Oblast ga namreč ni podrla z namenom ponovne postavitve ali ohranitve. Če spomenika ne bi prevzela župnija, bi doživel usodo ostalih porušenih znamenj, ki se žal niso ohranila, npr. Šetravovo, Flisovo ali Šuštaršičevo znamenje. Spomenik se je ohranil izključno zaradi skrbnega ravnanja župnije, ki ga je od takrat dalje hranila, varovala in vzdrževala.

Ker je Župnija Mengeš prevzela spomenik po porušenju leta 1955 ter ga od tedaj imela neprekinjeno, javno in v dobri veri v posesti, ga vzdrževala in skrbela za njegovo ponovno postavitev, se v skladu z načeli stvarnega prava šteje, da je lastninsko pravico pridobila s priposestvovanjem. Dolgotrajna in neprekinjena posest, ki je trajala več desetletij, izpolnjuje pogoje za priposestvanje, zato je spomenik v stvarnopravnem smislu prešel v last Župnije Mengeš in je njena last tudi danes.

Občina Mengeš je po lokalnih volitvah 2022 opustila namero o ponovni postavitvi spomenika na izvorni lokaciji na Glavnem trgu, sedaj pa si prizadeva za postavitev na Trdinovem trgu pred mežnarijo na mestu, kjer od leta 2000 stoji spomenik baročnemu slikarju Francetu Jelovšku. Za ta poseg je bila izdelana idejna zasnova⁵ in pridobljeno kulturnovarstveno soglasje⁶, kar nedvomno kaže na neupoštevanje dogovora z župnijo o postavitvi na izvorno lokacijo.

Poziv lastnice spomenika:

1. Župnija Mengeš kot lastnica Marijinega znamenja opozarja Občino Mengeš, da je bil spomenik občini izročen izključno z namenom restavracije in ponovne postavitve na izvorno mesto na Glavnem trgu. Občina in župnija sta bili glede tega pogoja nedvomno soglasni; šlo je za bistveni (razvezni) pogoj celotnega dogovora. Občina zato nima pravice spomenika postaviti na katero koli drugo lokacijo ali z njim razpolagati v nasprotju z dogovorjenim namenom.
2. V kolikor občina ne namerava spomenika postaviti na izvorno lokacijo na Glavnem trgu, je dolžna spomenik v najkrajšem možnem času vrniti župniji v trenutnem razstavljenem stanju.
3. Vsako nadaljnje razpolaganje s spomenikom v nasprotju z jasno določenim namenom izročitve se šteje za nedopusten poseg v lastninsko pravico Župnije Mengeš in bo predmet ustreznega pravnega varstva.
4. Občino prosimo, da se do poziva pisno opredeli v roku 15 dni od prejema tega dopisa.

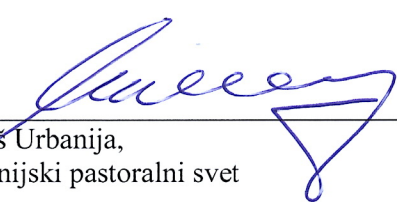
V upanju na sporazumno rešitev zadeve vas lepo pozdravljamo.

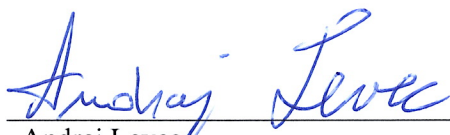
⁵ IDZ št. 25/5 iz julija 2025, Volgemut arhitekti, d.o.o., Trzinska ulica 4, 1230 Domžale

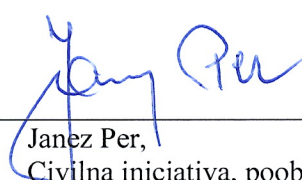
⁶ Kulturnovarstveno soglasje št. 35101-1082/2024- 27, izdal ZVKD OE Kranj dne 10.10.2025

Marko Košir,
župnik

Uroš Urbanija,
Župnijski pastoralni svet

Andrej Levec,
Župnijski gospodarski svet

Janez Per,
Civilna iniciativa, pooblaščenka župnije v zvezi
z Marijinim spomenikom

Mengeš, 2.12.2025

V vednost:

- OBČINA MENGEŠ, Občinski svet, Slovenska cesta 30, 1234 Mengeš
- ZVKD OE Kranj, Tomšičeva ulica 7, 4000 Kranj
- ZVKDS Poljanska cesta 40, 1000 Ljubljana
- NADŠKOFIJA LJUBLJANA, Ciril-Metodov trg 4, 1000 Ljubljana